

OBSAH

Úvod	11
1. Temporomandibulární poruchy (TMP)	13
2. Stručně o funkční anatomii a biomechanice žvýkacího systému	14
2.1. Funkční anatomie žvýkacího systému (základní informace)	14
2.2. Biomechanika temporomandibulárního kloubu	19
3. Poznámky k epidemiologii TMP	23
4. Obtíže a příznaky při TMP	24
4.1. Bolest	24
4.2. Zvukové fenomény v čelistním kloubu	25
4.3. Funkční změny	26
4.4. Svalové projevy	27
4.5. Intraorální příznaky a obtíže při TMP	27
4.6. Intraorální příznaky při TMP na měkkých tkáních	29
4.7. Další příznaky a obtíže při TMP	29
5. Proč a z čeho vznikají TMP?	30
6. Rozdělení TMP	33
6.1. Klasifikační systém poruch TMK (upraveno podle AAOP, 1990)	33
7. Vyšetření při temporomandibulárních poruchách v zubní praxi	35
7.1. Anamnéza	35
7.2. Klinické vyšetření	35
7.2.1. Orientační vyšetření obličeje, hlavy a krku	36
7.2.2. Vyšetření temporomandibulárního kloubu	37
7.2.3. Vyšetření žvýkacích, krčních a šjiových svalů	42
7.2.4. Orientační vyšetření krční páteře a držení těla	45
8. Zobrazovací metody čelistního kloubu v zubní praxi	48
8.1. Rentgenový snímek	48
8.1.1. Ortopantomogram	48
8.1.2. Transkraniální, transfaryngeální, transmaxilární (anteroposteriorní) laterální a Clementschitschova projekce na TMK	50
8.1.3. Tomografie TMK	54
8.1.4. Artrografie TMK	54
8.2. Interpretace rtg snímků	55
8.2.1. Limitující faktory	55
8.2.2. Co sledovat na rtg snímku TMK	55

8.2.3.	RTG změny při některých temporomandibulárních poruchách	56
8.3.	Výpočetní tomografie (CT – computed tomography)	58
8.3.1.	Konvenční CT	58
8.3.1.	CBCT – Cone Beam Computed Tomography (počítačová tomografie kónickým paprskem)	60
8.4.	Magnetická rezonance (MR, MRI)	60
9.	Čím léčit temporomandibulární poruchy v zubní praxi?	63
9.1.	Pohovor, poučení pacienta	64
9.2.	Samopozorování – sebekontrola	64
9.3.	Klidový režim při TMP	64
9.4.	Nákusné dlahy	65
9.4.1.	Úkoly ND, funkce a účinek nákusných dlah	66
9.4.2.	Indikace nákusných dlah	66
9.4.3.	Rizika při používání nákusných dlah	67
9.4.4.	Základní typy nákusných dlah	67
9.4.4.1.	Pružné nákusné dlahy (soft bite guard)	68
9.4.4.2.	Relaxační dlahy (stabilizační, relaxačně-stabilizační dlahy)	68
9.4.4.3.	Dlahy pro repozici mandibuly a dekompresi kloubu	69
9.4.5.	Požadavky na zhotovení nákusných dlah	70
9.5.	Farmakologická léčba TMP	70
9.5.1.	Periferně působící analgetika a nesteroidní antiflogistika (NSA)	71
9.5.1.1.	Analgetika – antipyretika	71
9.5.1.2.	Nesteroidní antiflogistika, antirevmatika (NSA)	72
9.5.1.3.	Deriváty kyseliny octové	73
9.5.1.4.	Oxikamy a ostatní NSA	73
9.5.2.	Myorelaxancia	74
9.5.3.	Antibiotika	75
9.5.4.	Glukokortikoidy (steroidní antiflogistika)	76
9.5.5.	Chondroprotektiva	77
9.5.6.	Lokální anestetika	78
9.6.	Fyzikální terapie (fyzioterapie) při TMP	78
9.6.1.	Lokální léčba chladem	78
9.6.2.	Lokální léčba teplem	79
9.6.3.	Fototerapie	80
9.6.4.	Biostimulační laser	80
9.6.5.	Masáž svépomocí (prováděná pacientem)	81
9.6.5.1.	Povrchová masáž	81
9.6.5.2.	Hluboká masáž	82
9.6.6.	Cvičení	83
9.6.6.1.	Relaxační cvičení	83
9.6.6.2.	Svalový strečink	83
9.6.6.3.	Cvičení proti odporu – izometrická cvičení	84

9.6.6.4.	Izometricko-postizometrické cvičení	86
9.6.6.5.	Cvičení zatínutím svalů	87
9.6.6.6.	Metoda distrakčního cvičení	87
9.6.7.	Imobilizace kloubu	88
9.6.8.	Mobilizace kloubu	89
9.7.	Léčba psychoemočního stresu	91
9.8.	Okluzní léčba	92
9.9.	Ortodontická léčba	93
9.10.	Fyzikální léčba na specializovaných pracovištích	94
9.11.	Invazivní metody léčení temporomandibulárních poruch použitelné v praxi zubního lékaře	95
9.11.1.	Lokální anestézie	95
9.12.	Invazivní metody léčení TMP na specializovaných pracovištích	96
9.12.1.	Intraartikulární injekce	97
9.12.2.	Artrocentéza	97
9.12.3.	Artroskopie	98
9.12.4.	Chirurgie čelistního kloubu	99
10.	Temporomandibulární poruchy v zubní praxi	100
10.1.	Vrozené a vývojové poruchy	100
10.1.1.	Vrozené a vývojové poruchy tvrdých tkání čelistí	100
10.1.1.1.	Aplázie	100
10.1.1.2.	Hypoplázie	100
10.1.1.3.	Hyperplázie	101
10.1.2.	Vrozené a vývojové poruchy svalstva	101
10.2.	Novotvary	102
10.3.	Poruchy žvýkacího svalstva	103
10.3.1.	Reflexní ochranná kontrakce	104
10.3.2.	Lokální svalová bolest (nezánětlivá myalgie)	105
10.3.3.	Myofasciální bolest	105
10.3.4.	Svalový spasmus (myospasmus)	108
10.3.5.	Myositis	108
10.3.5.1.	Tendinitis temporalis	110
10.3.5.2.	Zánět stylomandibulárního vazů	111
10.3.6.	Systémová onemocnění svalstva	111
10.3.6.1.	Fibromyalgie	111
10.3.6.2.	Ostatní systémová onemocnění	112
10.4.	Poruchy temporomandibulárního kloubu	112
10.4.1.	Poruchy disko-kondylárního komplexu	112
10.4.1.1.	Displacement – posunutí kloubního disku	113
10.4.1.2.	Dislokace kloubního disku s repozicí	114
10.4.1.3.	Dislokace kloubního disku bez repozice	116
10.4.2.	Inkompatibilita kloubních struktur	119
10.4.2.1.	Změny tvaru kloubních struktur	119
10.4.2.2.	Adheze	120

10.4.2.3.	Subluxace (hypermobilita)	122
10.4.2.4.	Spontánní luxace	123
10.4.3.	Zánětlivé a degenerativní poruchy TMK	124
10.4.3.1.	Záněty čelistního kloubu	124
10.4.3.2.	Osteoartróza (osteoarthritis)	128
10.5.	Chronická hypomobilita TMK	130
10.5.1.	Ankylóza	130
10.5.2.	Svalová kontraktura	131
10.5.3.	Hypomobilita při postižení proc. coronoideus	132
10.6.	Úrazy TMK	133
10.6.1.	Kontuze TMK	133
10.6.2.	Distorze TMK	133
10.6.3.	Traumatická luxace TMK	134
10.6.4.	Zlomeniny	135
10.6.4.1.	Zlomeniny kloubního výběžku	135
10.6.4.2.	Zlomeniny kloubní jamky	136
	Závěr	137
	Některé zkratky častěji použité v textu	138
	Rejstřík	139